Vikhammer
Malvik kommune

STEDSANALYSE

OM VIKHAMMER

Vikhammer ligger i Malvik kommune som per 1.1.2017 har 13 820 innbyggere. Tettstedet som Vikhammer inngår i har i underkant av 7 000 innbyggere. Fra Vikhammer er det kun 15 kilometer til Trondheim og 20 km til Stjørdal og Værnes. Sammen med en rekke andre kommuner deler Malvik bo- og arbeidsmarkedsregion hvor Trondheim er det dominerende senteret. Dette medfører at flertallet av arbeidstakerne i Malvik og på Vikhammer pendler til Trondheim.

Landskapet i Vikhammer preges av bratte skråninger i sør og Trondheimsfjorden i nord. I øst-vestlig retning skjærer jernbanelinjen og gamle E6, heretter F950, seg gjennom tettstedet. I fremtiden er det sannsynlig at jernbanen flyttes bort fra Vikhammer.

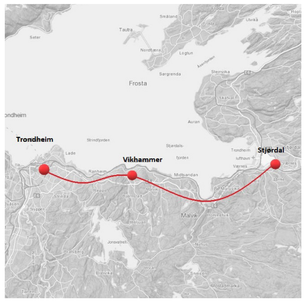

VÅRT FØRSTEINNTRYKK

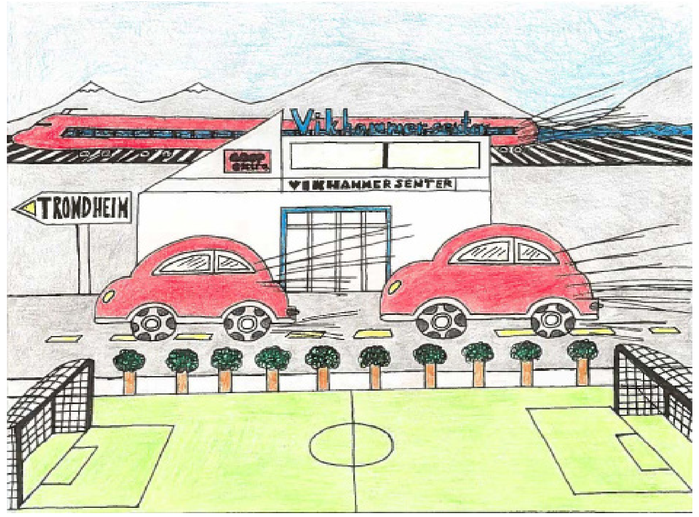

Vårt førsteinntrykk av Vikhammer var at stedet har gode naturgitte forutsetninger ved å ligge nært fjorden omgitt av et fruktbart jordbrukslandskap og skogkledde åser. Stedet har dessuten gode utsiktsforhold. Dessverre stenger jernbanen for den fysiske tilgangen til sjøen. Istedenfor domineres sentrum av F950 og et skoleanlegg med idrettsbaner. Sentrumsområdet virket livløst og tomt. Vi syntes at stedet manglet en hovedgate, og at sentrum framstod som unaturlig lite sett i forhold til tettstedets innbyggertall. Vi registrerte relativt høy grad av gjennomgangstrafikk på F950. Dette bidro til et inntrykk av at plassen er bilbasert. Videre fant vi ingen fornuftige møteplasser med unntak av parkeringsplassen foran senteret og noen benker ved innkjøringen. Oppsummert er vårt førsteinntrykk av Vikhammer at det primært fungerer som en pendlerby uten egen identitet.

MENTALT KART

Mentale kart er en metode utviklet av Kevin Lynch på 1960-tallet for å beskrive et sted med utgangspunkt i menneskers subjektive inntrykk. Metoden går ut på at stedets viktigste landemerker og andre markante særtrekk tegnes inn i en enkel skisse med utgangspunkt i egen hukommelse. Vi tegnet først våre egne individuelle kart og sammenstilte deretter disse til et felles kart. Vi fant kun to bygg, kjøpesenteret og den videregående skolen, som under tvil kan defineres som svake landemerker. I tillegg utgjør jernbanen og F950 barrierer som skjærer tettstedet i en øst-vestlig retning.

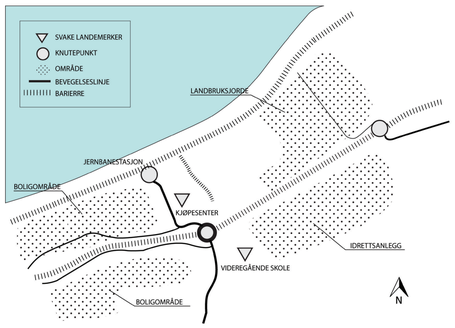

LANDSKAPSSNITT

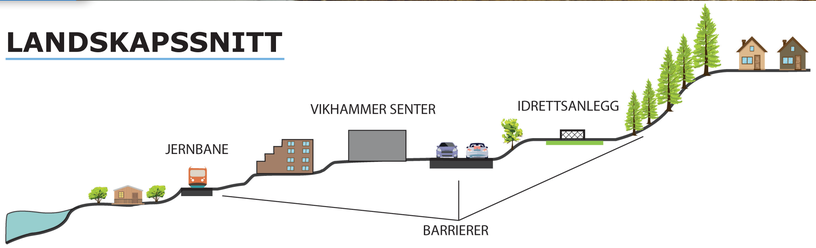

Landskapet viser hvordan Vikhammer er avgrenset av sjøen og toglinjen. Terrenget heller svakt fra jernbanelinjen og opp til en flate hvor mesteparten av sentrumsbebyggelsen på Vikhammer befinner seg. På denne flaten finner vi blant annet kjøpesenteret, F950 samt skole- og idrettannlegget. Deretter kommer et part med bratt stigende terreng som avløses en ny flate hvor vi finner større eneboligområde

ROMDANNELSE

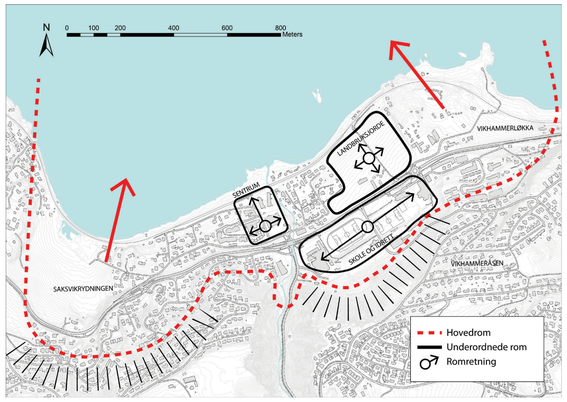

Det overordnede landskapsrommet som Vikhammer inngår i defineres av bratte skråninger i sør og fortsetter ut i havet i nord. Innenfor hovedrommet er det flere underordnede rom. I sentrum finner vi tre underordnede rom. Det første defineres av Stasjonsveien, mens det andre skapes av et større jorde. Det siste er et flatt parti med lekeplasser og idrettsbaner mellom skoleanleggene, åsen og veien.
Romretninger har vi tegnet inn med bakgrunn i siktlinjer og hvordan mennesker beveger seg i rommet. Ved bygging i underrommene må helhetlig planlegging vektlegges for å ivareta sikt- og bevegelseslinjer.

KLASSIFISERING AV OMRÅDER:

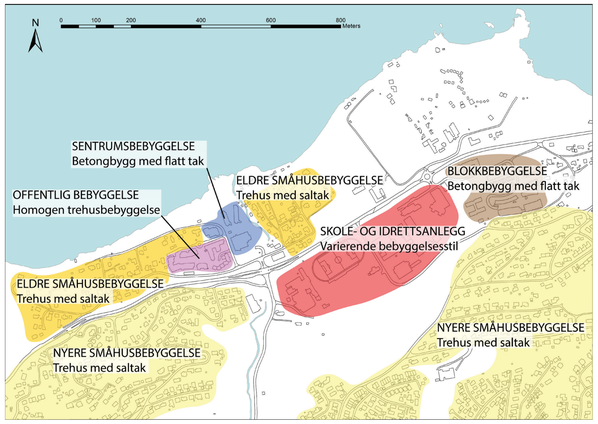

Overordnet sett ordnes de fleste områdene ned mot sjøen av F950 og avgrenses mot nord av jernbanelinjen. Lengre sør avgrenses og ordnes bebyggelsen i større grad av bratte skråninger som i sørvestlige deler av kartutsnittet gir opphav til et organisk veinett.

HISTORISK UTVIKLING

I 1947 består bebyggelsen på Vikhammer av noen få gårdsbruk. På 1960-tallet har nye boligområder tilkommet både i øst, vest og sør. Dagens sentrum har vokst frem mellom disse opprinnelige boligområdene. Utbyggingen har foregått på tidligere små jordlapper og skog.

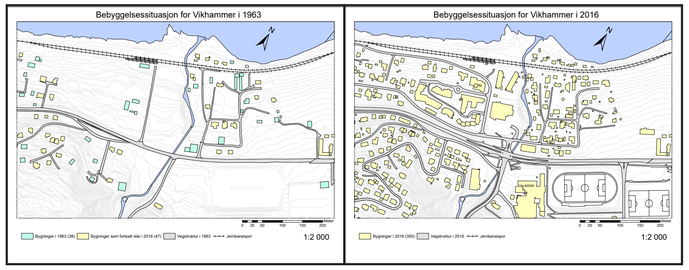

FØRINGER FOR VIDERE PLANLEGGING

Vikhammer har tydelige kvaliteter som utsikt og fysisk nærhet til sjøen. Samtidig mangler stedet et klart definert sentrum og en møteplass. Det eneste vi fant var kjøpesenteret og noen benker ved senterets innkjøring. Videre domineres stedet av to barrierer med en øst-vestlig orientering. Dette er F950 som deler tettstedet i to og jernbanelinjen som stenger for sjøkontakten. Sammen med F950 som ordnende element og bilen som dominerende transportmiddel gjør landskapet med bratte skråninger det vanskelig for myke trafikanter å bevege seg. Grønnstrukturen er dessuten fragmentert av barrierene og mange av arealene fremstår som restarealer. Med bakgrunn i stedsanalysen vil vi:

- Skape et større sentrum og et torg som møteplass.
- Fortette og legge til rette for varierte boformer.
- Omforme F950 slik at den ikke fremstår som en barriere.
- Åpne Vikhammer mot sjøen og trekke vannet inn i Vikhammer.
- Tilrettelegge for gående og syklende.
- Skape en sammenhengende grønnstruktur.

Vikhammer
Malvik kommune

KONSEPTER

Introduksjon: På denne plansjen drøfter vi ut i fra stedsanalysen to ulike utviklingsmuligheter for Vikhammer.

MARINA-AKSEN

Her ønsker vi å lage en ny hovedgate ved å forlenge Stasjonsveien med en marina. Ett nytt torg legges i overgangen mellom land og marina. Resterende områder i Vikhammer utvikles med et sterkt fokus på gående- og syklende, uteaktivitet, rekreasjon og kultur. Sentrale punkter er:

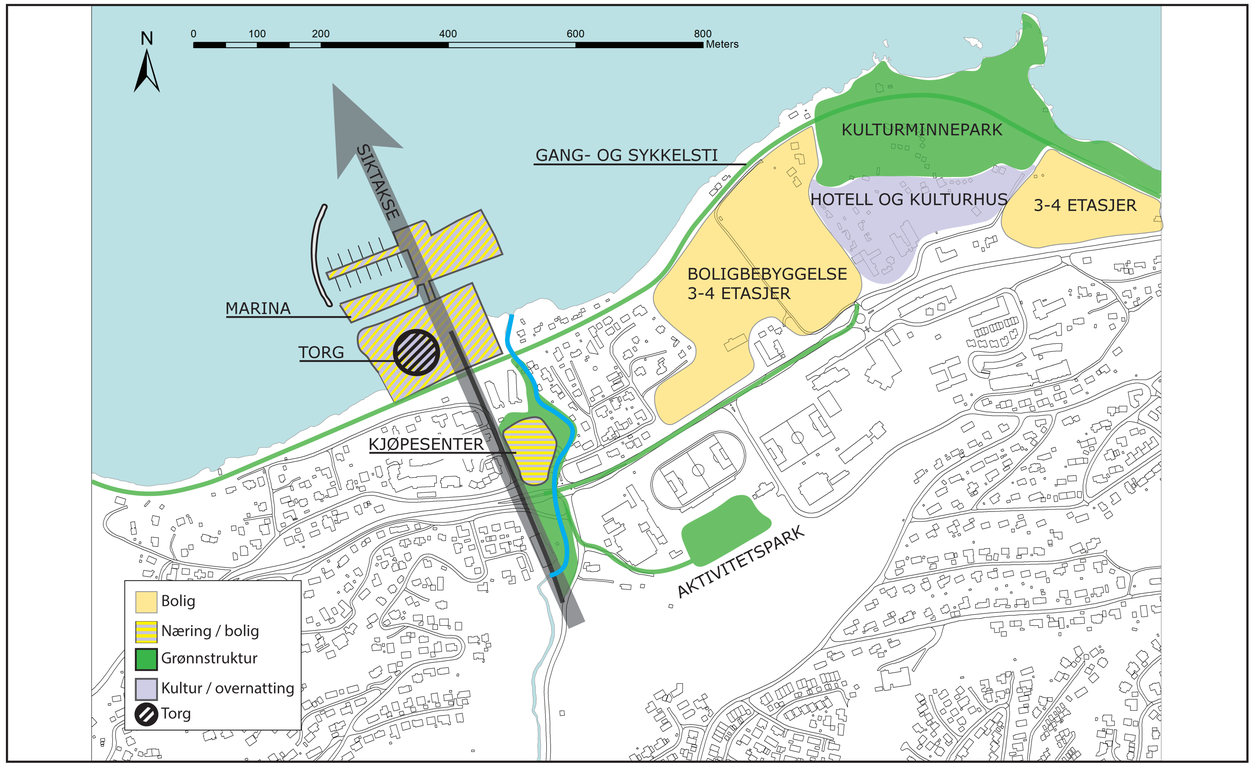

Marinaen
For å løse knappheten på næringsareal i sentrum tenker vi å forlenge Stasjonsveien ut i sjøen. Dette vil bryte med stedets øst-vestlige orientering. Den vil fungere som siktlinje og lette tilgangen til sjøen. På marinaen tenker vi oss variert næringstilbud, boliger og båthavn for å skape aktivitet.

Kultur- og rekreasjon
Campingplassen og strandsonen ved Vikhammeren blir en kulturminnepark med aktivitetstilbud. Området lengre inn på land utvikles med hotell og et lite kulturhus. Videre åpner vi Vikhammerbekken samt og skape en sammenhengende grønnstruktur.

Gå- og sykkelnettverk
Konseptet vektlegger økt bevegelsesfrihet. Nye gang- og sykkelveier etableres.

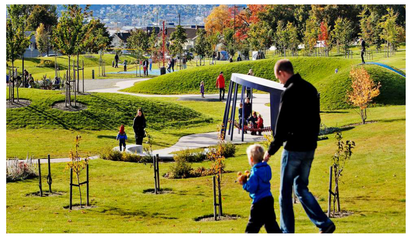

Styrker:
+ Åpner Vikhammer mot sjøen.
+ Flere rekreasjonsområder og tilrettelegging for myke trafikanter. Gir trivsel og folkehelse.
+ Tilrettelegger for kultur, festival- og overnattingsvirksomhet som kan sette Vikhammer på kartet.
+ Gamle E6 omformes til en miljøgate

Svakheter:
- Lang gjennomføringstid ettersom store deler av planen krever at jernbanelinjen fjernes.
- Marinaen er et kostbart prosjekt som forutsetter visjonære utviklingsaktører.
- Stort inngrep i strandsonen.
- Nedbygging av landbruk

DEN BLÅGRØNNE AKSEN

Her ønsker vi å flytte dagens sentrumskjerne til jordbruksområdet. Videre skal vi skape en buet akse ned mot sjøen, fortette store deler av området samt satse på handels- og næringsliv. Sentrale punkter er:

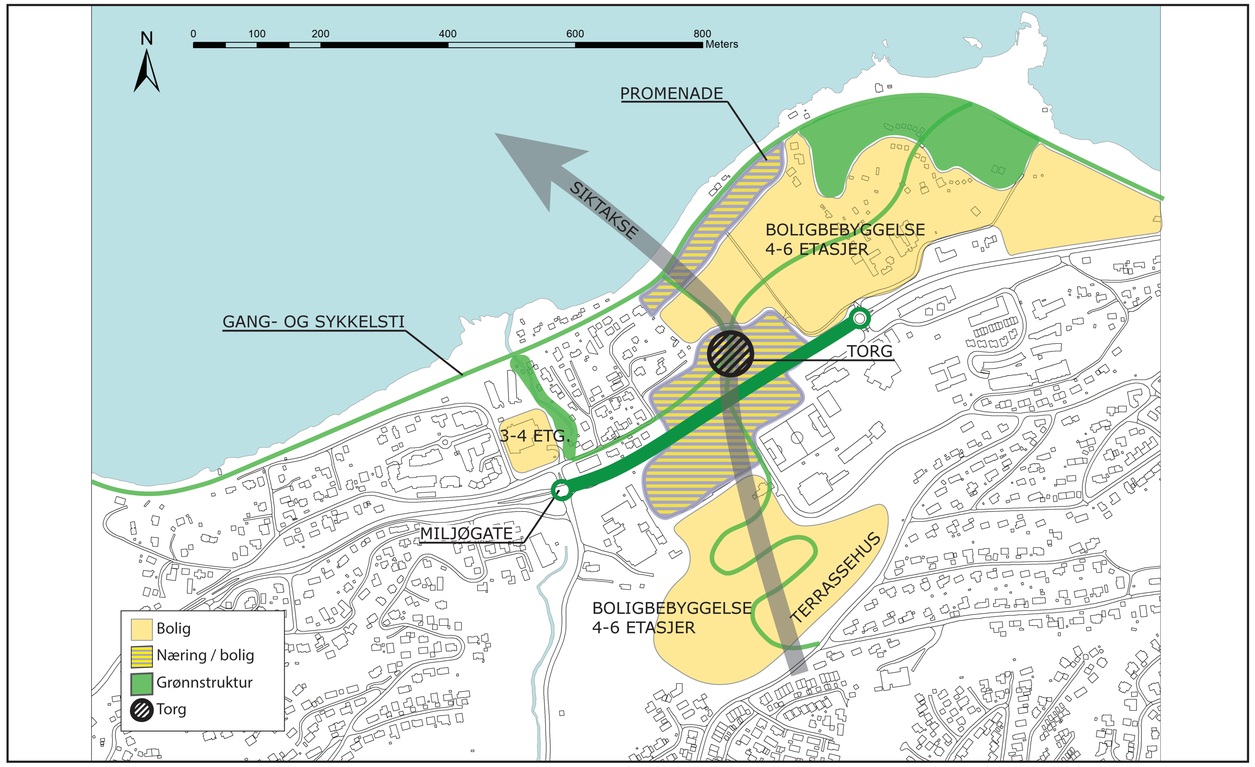

Bevegelseslinjer
Dagens sentrum er orientert i øst-vestlig retning. Vi ønsker å skape en akse ned mot sjøen, samt nedbryte barrierer. Stikkord her er miljøgate, småveier for myke trafikanter og gang- og sykkelvei på dagens jernbanetrase.

Sterk fortetting
I tråd med kommunens forventede befolkningsvekst kan fortetting være hensiktsmessig. Terrassehus kan etableres øverst i terrenget, samt ytterligere boligutbygging på dagens campingplass og jordbruksområder.

Utbygging av næringsliv
Utbygging av næringsliv kan bidra til å redusere dagens handelsunderskudd i kommunen. Torg med kjøpesenter etableres på dagens jordbruksarealer.

Styrker:
+ Sterk fortetting tar hensyn til forventet befolkningsvekst
+ Tilrettelegging for myke trafikanter
+ Aksen er orientert mot sjøen
+ Bidrar til åpen strandsone
+ Utbygging av næringsliv kan redusere kommunens handelsunderskudd

Svakheter:
- Drastisk å flytte sentrum.
- Nedbygging av idretts- og rekreasjonsområder gir mindre tilbud for barn og unge.
- Boligutbygging på bekostning av campingplass-besøkende.

Konseptutvikling
Malvik har i dag en sterk øst-vestlig orientering hvor bevegelse til sjøen blokkeres av jernbanelinjen. På bakgrunn av dette har vi valgt å konstruere to konsepter med akser orientert mot sjøen. Vi har gjort dette fordi det i dag utredes å fjerne eksisterende jernbanelinje. Konseptene søker på denne måten å vise hvilke langsiktige utviklingsmuligheter som finnes.

SSBs befolkningsframskrivinger tilsier at Malvik de neste tiårene vil ha betydelig vekst. Ut fra dette har vi i begge konseptene valgt å legge til rette for fortetting, men i ulik grad.

Kommunen er dessuten positiv til at Vikhammerbekken gjenåpnes. Av den grunn har vi åpnet bekken, men grunnet trafikkflyt har vi konstruert to bruer over den.
I begge plankonseptene har vi dessuten omformet F950 til en milløgate med smale veibane for å redusere hovedveien som barriere.

Valg av konsept
Vi mener at konsept «Den buede aksen» har bedre løsninger på Vikhammers utfordringer enn «Marinaaksen» har primært valgt å ta utgangspunkt i dette. Samtidig har vi inkorporere enkelte elementer fra «Marinaaksen». Marinaen er tatt med og er flyttet inn som en forlengelse av «Den buede akse». De store grøntområdene ved dagens campingplass samt kultur- og overnattingsområdet er også inkorporert.

Vikhammer
Malvik kommune

PLANFORSLAG - DEN BLÅGRØNNE AKSEN

High Line, New York

JERNBANEPROMENADE
Promenade langs jernbanelinja knytter sammen grøntområder langs kysten. Universelt utformet.

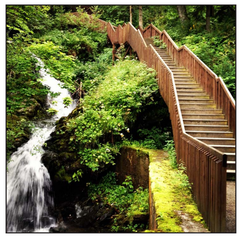

Ilabekken, Trondheim

BEKKEDRAGET
Langs den gjenåpnede bekken anlegges sti med trapp i bratte områder.

Trysil Bike Park

SKOGSSNARVEI
Snarvei som knytter Vikhammeråsen til sentrum, tilrettelegger for ytterligere aktivitet og reduserer bilbruk.

Sørenga marina, Oslo

MARINA
Sørengas form sammen med dybdedata har veiledet vår utforming av marinaen slik at båter kan legge til.

Regent's Park, London

KULTURPARK
Utendørs scene gir grunnlag for konsert- og festivalarrangementer som setter Vikhammer på kartet.

Illustrasjon

MILJØGATE
F950 er omformet til en urban gate hvor det også er lagt til rette for at myke trafikanter kan bevege seg.

PLANBESKRIVELSE

DEN BLÅGRØNNE AKSEN

I det endelige planforslaget er det skapt en akse som starter i Vikhammeråsen, går via sentrum og slutter på enden av marinaen. På denne måten er det skapt en forbindelse mellom åsen, det nye sentrum og sjøen. Langs store deler av aksen er det lagt inn park og grønnstruktur. Sammen gir dette en blå-grønn akse.

MYLDRENDE SENTRUMSOMRÅDE

Vikhammer mangler i dag et tydelig og levende sentrum. Forslaget har et torg som ligger midt på aksen. Ut mot torget vender et nytt kjøpesenter og et nytt kulturhus. I første etasje av kjøpesenteret skal det være kafeer og restauranter vendt mot torget. Planforslaget har generelt flere bevegelseslinjer som leder til torget. Sammen med den tydelige aksen oppmuntres forbipasserende til å besøke torget. Videre tilrettelegges det for et myldrende sentrumsområde ved at nye utbyggingsområder er sentralt plassert på Vikhammer.

MILJØGATEN

F950 omformes til en miljøgate med smalere veibane, flere avkjørsler og rundkjøringer for å redusere veien som barriere og redusere fart. Videre er krysset ved dagens senter flyttet 50 meter østover for å åpne bekken og skape en lengre miljøgate. Langs skal det være gang- og sykkelvei. I områdene ved torget er bebyggelsen lagt tett inn mot veien for å skape en urban gatefølelse.

REKREASJONSOMRÅDER OG BEVEGELSESLINJER

I planforslaget har vi skapt to grønnstrukturer fra Vikhammeråsen til sjøen. Den ene går langs aksen gjennom torget, mens den andre er helt sammenhengende og går langs Vikhammerbekken ned til fjæra. For å gjøre grønnstrukturen sammenhengende langs bekken skal det være undergang under F950. Videre anlegges gang- og sykkelvei på dagens jernbanelinje. Krysningssporet omgjøres til en bred jernbanepromenade. I tillegg utvides grøntområdet ved Hammern til en stor kulturpark hvor en scene etableres.

IDENTITET

Sammen med et spahotell vil kulturhuset fungere som signalbygg. I tillegg gir aksen stedet en maritim identitet. Scenen på kulturparken kan videre brukes til identitetsskapende kultur- og festivalarrangementer.

VARIERT BOLIGTILBUD

For å skape større variasjon i boformer og hvem som etablerer seg på Vikhammer har vi nesten utelukkende tegnet inn leilighetsbygg. Grunnen til dette er at Vikhammer i dag primært består av eneboliger. Dette vil bidra til større variasjon i beboersammensetning på Vikhammer.

FORDELER OG ULEMPER VED PLANFORSLAGET

+ Planen knytter Vikhammer til sjøen.
+ Større sentrum med en klart definert møteplass.
+ Fortetting tar hensyn til forventet befolkningsvekst.
+ Vi har skapt en miljøgate som reduserer F950 som barriere.
+ Nye leiligheter vil bidra til å gi større variasjon i botilbud.
+ Nye grøntområder langs hovedaksen og en sammenhengende grønnstruktur fra åsen via den gjenåpnet bekken til sjøen.
+ Nye gang og sykkelveier som tilrettelegger for aktivitet og rekreasjon.

- Landbruksområder og deler av strandsonen bygges ned.
- Bekkeåpningen, marinaen og spahotellet vil være kostbare å gjennomføre og krever ambisiøse planaktører
- Flere av forslagene vil ta lang tid å gjennomføre og forutsetter at jernbanelinjen fjernes.
- En av idrettsbanene omdisponeres til boligformål noe som svekker tilbudet til barn og unge.

SAMMENHENGER I GRØNNSTRUKTUR

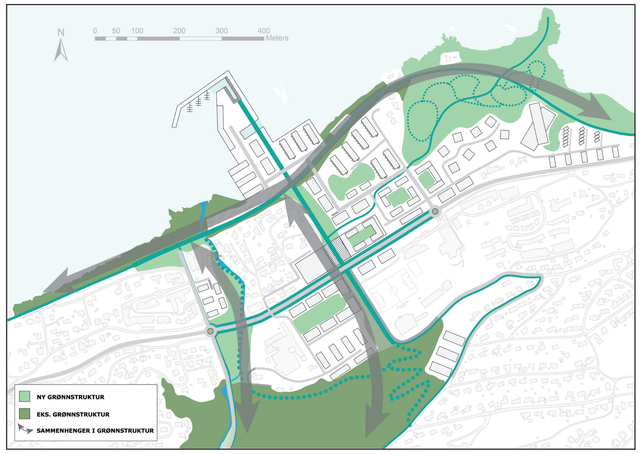

GANG- OG SYKKELVEGNETT

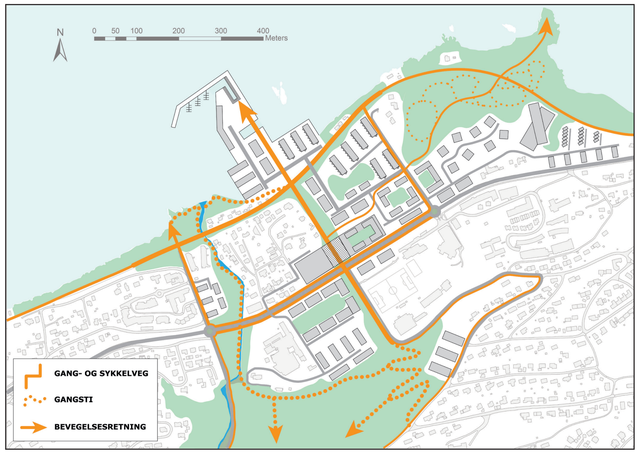

TRAFIKKSYSTEM OG PARKERING

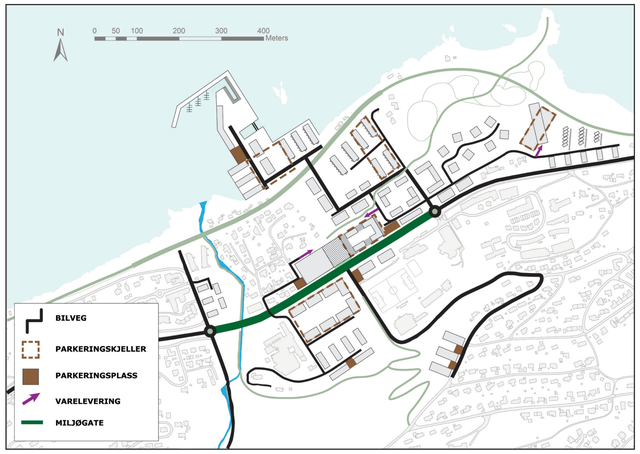

Vikhammer
Malvik kommune

DETALJERING AV SENTRUM

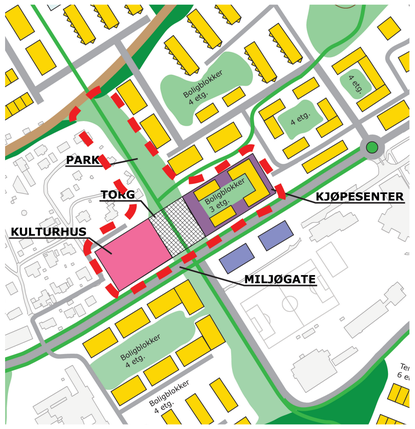

Utsnitt fra planforslaget

VALGT OMRÅDE

Vi har valgt å detaljere torget med bakgrunn i stedsanalysen hvor vi konkluderte med at det var viktig å skape en møteplass i Vikhammer. Vest for torget ligger kulturhuset og øst for torget ligger kjøpesenteret. På denne måten skapes en akse mellom kultur og næring. Dette vil bidra til at mennesker spaserer gjennom torget. Videre går hovedaksen, som er den primære bevegeleslinjen for gående mellom åsen og sjøen, gjennom torget.For å oppnå gode solforhold fra sør er torget plassert inntil miljøgaten. Kulturhuset er foreslått til kun to etasjer for å slippe solen inn fra vest.

Heydar Aliyev Center, Baku, Azerbaijan

KULTURHUS

Kulturhuset skal inneholde et flerfunksjonelt auditorium, bibliotek, kunstsal og annet aktivitetstilbud for barn og voksne. Bygget skal fungere som et signalbygg med høy arkitektonisk kvalitet. Dette vil bidra til å gjøre torget attraktivt, samt å gi Vikhammer identitet. I stedsanalysen fant vi ingen sterke landemerker på Vikhammer. Kulturhuset kan potensielt bli et landemerke.

Teikyo Heisei University Nakano Campus

MØBLERING PÅ TORGET

På torget mot kulturhuset ønsker vi å plassere ut en rekke bokser som kan fungere som benker for voksne. Disse skal plasseres i et organisk mønster. Mønsteret vil virke interessante for barn og gi dem lekemuligheter. Videre er plasseringen av sittegruppene utformet på en slik måte at alle er inkludert. Utformingen er med andre ord universiell.

DEN BLÅGRØNNE AKSEN

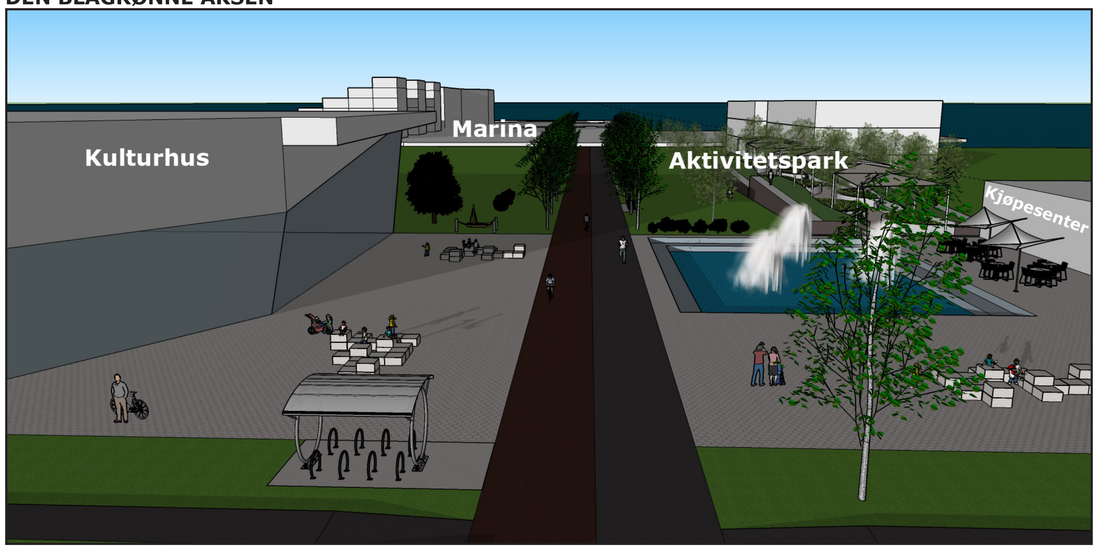

DEN BLÅGRØNNE AKSEN

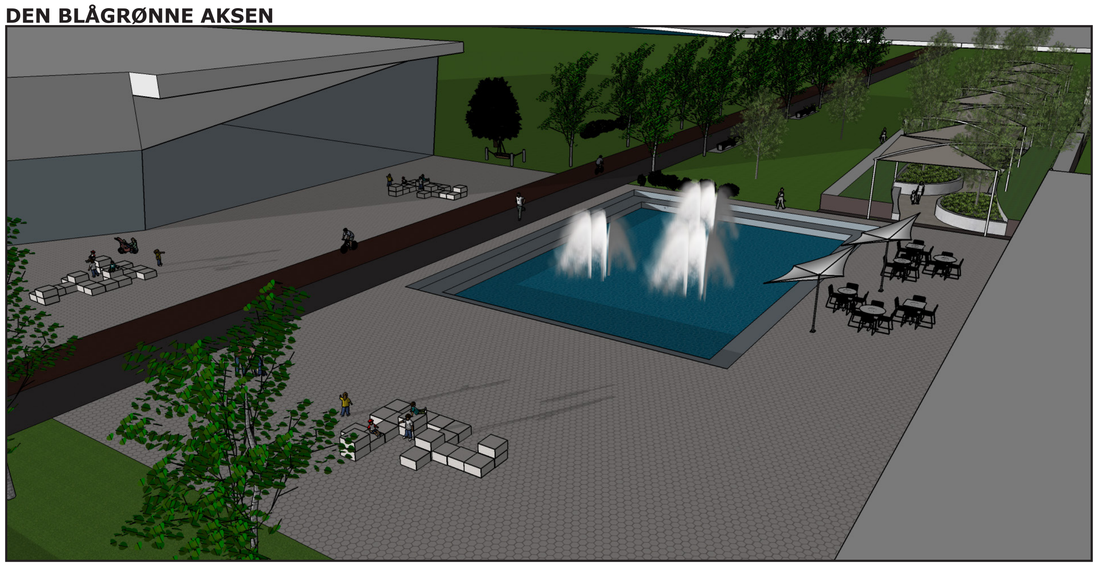

KJØPESENTER MED UTESERVERING

Det nye kjøpesenteret har større areal enn det gamle og vil på denne måten trekke flere folk. Sammen med boliger på taket, og generelt mange beboere i umiddelbar nærhet, tilrette-legges det for mange besøkende på torget. Videre skal kjøpesenteret ha kafeer og restauranter i første etasje. Disse skal vende ut mot torget, og det skal være uteservering. Fra uteserveringen vil det være sikt mot parken og sjøen. Dette vil være attraktivt siden den ligger i en solfylt vestvegg.

Hamar sentrum

FLERFUNKSJONELT AMFI

På torget har vi anlagt et stort «amfi» som kan brukes til forskjellige aktiviteter etter ulike årstider og skiftende værforhold. «Amfiet» kan fungere som sitteplasser og som samlingspunkt ved ulike arrangementer. Når det regner vil amfiet kunne samle vann siden det ligger i skrående terreng. I tillegg til overflatevannhåndtering vil vannspeilet tilføre torget estetiske kvaliteter. Om vinteren kan amfiet fungere som skøytebane.

Hamar sentrum

AKTIVITETSPARK FOR BARN OG UNGE

Som en forlengelse av torget mot nord har vi lagt inn en aktivitetspark. Parken vil primært være et tilbud rettet mot barn og unge. Den skal inneholde lekestativer, skateboardramper og lignende, men også benker for avslapning. I tillegg skal parken inneholde vannkanaler. Regnvannet kan renne fra torget og inn i kanalene, noe som tilfører parken estetiske verdier og gir lekemuligheter.

Ukjent opphav

TIDSLINJEKART

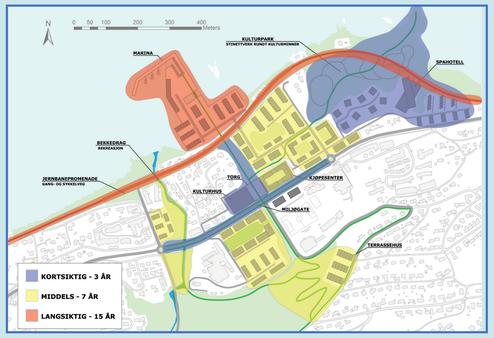

Kartet viser hvilken rekkefølge og tidsperspektivet de ulike forslagene i planforslaget har. Miljøgaten, kulturhuset, aktivitetsparken og kulturminneparken kan gjennomføres innen kort tid. På mellomlang sikt kan sentrum flyttes, bekken gjenåpnes og ny leilighetsbebyggelse etableres. På lang sikt, etter at jernbanelinjen er fjernet, kan marinaen og gang- og sykkelveien med jernbanelinjen bygges.

KONKLUSJON

I stedsanalysen identifiserte vi at Vikhammer har kvaliteter som utsikt og fysisk nærhet til sjøen. I dag er imidlertid nærheten til sjøen ikke synonymt med tilgjengelighet ettersom jernbanen stenger tilgangen. Planforslaget vårt søker å skape denne tilgjengeligheten som de naturgitte forutsetningene tilsier at det skulle vært.
En annen vital utfordring er mangelen på fornuftige møteplasser. Løsningen vår er å skape et større torg langs en tydelig akse med nye boligområder i umiddelbar nærhet. I tillegg er det en utfordring at stedet ikke har tilrettelagt for gående og syklende.
Vi har løst dette gjennom å fjerne barrierer samt å skape en blågrønn struktur.
I planleggingen av fremtidens Vikhammer mener vi det vil være viktig å konsentrere bebyggelsen. Dette kan gi befolkningsgrunnlaget for godt kollektivtrafikktilbud til Trondheim. I tillegg er det viktig å avsette større næringsarealer på Vikhammer. Slik kan basisbehovene for innbyggerne dekkes i hjembyen.Sammen vil dette tilrettelegge for en bærekraftig utvikling der bilbruken reduseres.

VIDERE ARBEID

Ved planlegging og etablering av de nye boligområdene bør det allerede i reguleringsplanprosessen fokuseres på mulige energiforsyningsløsninger, bygningsutforming med tanke på en bærekraftig utvikling med ambisiøse energi- og miljømål.
Byggene bør plasseres i terrenget slik at det gir maksimalt solinnfall, samt minimere belastningen av CO2-utslipp i opparbeidelse av tomt.